

MARIAN NAZAT

RUSIA 2018

De la Petru cel Mare
la... Deschamps

Reputabilă fotografie a echipei de *football* în care jucase în tinerețe. Cuvintele bătrânului îl impresionaseră și, de aceea, micuțul avea mereu asupra lui o poză cu Al Sheeb, Correia, Khoukhi, Salman, Hassan, Madibo, Hatim, Alrawi, Al Haydos, Afif, Almoez, Boudiaf, Al Hajri și Alaaeldin, campionii Asiei¹ în 2019, la ediția găzduită de Emiratele Arabe Unite.

Musab cercetează și mângâie zilnic, cuprins de o emoție febrilă, peticul acela de hârtie și își imaginează că Moș Crăciun îi va aduce sub brad, peste patru ani, cadoul cel mai râvnit: *Cupa Mondială!* Și-și mai închipuie cum idolii săi vor face turul de onoare cu statueta de aur în brațe, în uralele tribunelor extaziate.

Musab, copilul qatarez...

¹ În finala de la Abu Dhabi, Qatar, antrenată de catalanul Félix Sánchez, a învins Japonia cu 3-1, golurile fiind înscrise de Hatim, Afif, Almoez și Minamino.

CUPRINS

Basmul continuă.....	9
Epilog.....	10
Preambul.....	11
Ziua de dinainte, 13 iunie 2018.....	33
Ziua întâi, 14 iunie 2018.....	37
Ziua a doua, 15 iunie 2018.....	50
Ziua a treia, 16 iunie 2018.....	65
Ziua a patra, 17 iunie 2018.....	82
Ziua a cincea, 18 iunie 2018.....	98
Ziua a șasea, 19 iunie 2018.....	113
Ziua a șaptea, 20 iunie 2018.....	125
Ziua a opta, 21 iunie 2018.....	135
Ziua a noua, 22 iunie 2018.....	150
Ziua a zecea, 23 iunie 2018.....	163
Ziua a unsprezecea, 24 iunie 2018.....	174
Ziua a douăsprezecea, 25 iunie 2018.....	186
Ziua a treisprezecea, 26 iunie 2018.....	200
Ziua a paisprezecea, 27 iunie 2018.....	216
Ziua a cincisprezecea, 28 iunie 2018.....	234
Ziua a șaisprezecea, 29 iunie 2018.....	253
Ziua a șaptesprezecea, 30 iunie 2018.....	264
Ziua a optsprezecea, 1 iulie 2018.....	285
Ziua a nouăsprezecea, 2 iulie 2018.....	300
Ziua a douăzecea, 3 iulie 2018.....	311

profitul estimat de „United 2026“, 11 miliarde de dolari, din cele 14,3 totale. Africanii nu ofereau decât... 5 miliarde. Maroc a pierdut, așadar, pentru a cincea oară, cu 65 de voturi (învingătorii au obținut 134, un vot fiind nul, iar alte trei, abțineri). Orașele-gazdă, în număr de 23, se numesc Mexico City, Guadalajara, Monterrey, Edmonton, Toronto, Montréal, New York, Philadelphia, Baltimore, Washington, Boston, Cincinnati, Nashville, Atlanta, Orlando, Miami, Houston, Dallas, Los Angeles, San Francisco, Denver, Kansas City și Seattle... Doamne, ce mai hartă turistică!

Ziua de dinainte, 13 iunie 2018

Într-un București toropit de caniculă, *Basmul fotbalului, născocit împreună cu Marius Mitran*¹ li se înfățișa primilor cititori, după patru ani de trudă și de incertitudine². Parcă a fost adineauri...

În aprilie 1969, mă aflu pe bătaură la Islaz, locul de naștere a României moderne, 9 iunie 1848... Primăvara izbucnise dintr-odată și mirosea a liliac și a nemurire. Tata-mare, „topor de oase“³ din adâncă și mănoasa luncă a Dunării, sta pe prispă și își trăgea suflul, după ce întorsese cu sapa brazda din vie. Eu mă încuram prin curte ca un mânz îmboldit de neastâmpăr. M-am oprit din joacă, atent la crainicul a cărui voce răsuna în difuzorul agățat pe perete. „Dumitrache egalează pentru a doua oară!“ am auzit atunci și am ciulit urechile. Numele cu pricina s-a tot repetat, iar la sfârșitul meciului, cel dintâi al vieții mele de microbist, am întreat cine e Dumitrache. După ce m-am dumirit, am devenit pe veci adoratorul lui pătimaș și așa am început să scriu *Basmul fotbalului*...

Mai târziu, la Cernavodă, am văzut la televizor și întâia partidă, Elveția – România, cu victoria noastră la limită, printr-un autogol cu autor incert. Umplusem, fără să știu, cu caligrafia mea aproximativă, dar îngrijită, a doua filă a cărții...

¹ Editura RAO, 2018

² În cei patru ani am lucrat în paralel și la alte volume – *Jurnalul banalității, Suflul în exil, Cartea ieruncilor și Lumea de azi*, toate apărute la Editura RAO.

³ Un personaj din *Petru I* se întreabă: „Dar de unde să iei telegi? Tot țăranul să fie topor de oase? Dar târgurile ce fac? Trebuia să-i silească pe târgoveți să dea cai!“ (Alexei Nikolaevici Tolstoi)

Respect pentru următorii caietele nenumărate cu etapele și autorii golurilor din Divizia A, cu *Campionatele Mondiale*, cu fotografiile decupate din revistele și ziarele de sport de oriunde și lipirea lor pe cartoane, apoi așezarea în bibliorafturi... Ca și mângălirea feței de bancă, una albastră, cu numele lui Dumitrache, Dinu, Lucescu, Dobrin, lordănescu, Cruyff... Se tot adunau pagini, însă eu nu-mi dădeam încă seama că scriu un basm.

Amintirile s-au înghesuit cu nemiluita, chiar dacă pasiunea s-a domolit ireversibil. Într-o altă primăvară, în 2014, la Istanbul, în plină plămădire a *Jurnalului banalității*, mi s-a năzărit că trebuie să pun pe hârtie basmul fotbalului. Și acum iată-l scos din fașa tiparului tocmai în vecinătatea Teatrului Țândărică, paradisul copilăriei fără bătrânețe și-al vieții fără de moarte. Cum le mai potrivește destinul...

Am avut ceva emoții în după-amiaza aceea, mai ales că s-au strâns atâția prieteni să-mi fie alături. Inclusiv eroii de altădată: Narcis Coman, Mircea Sandu, Țicleanu, Tom Cristea, Glonț, Majearu, Belodedici, Orac, Dragnea, Mihăescu, Adi Pigulea, Cornel Papură, Iftodi... Și, ca să fiu sigur că o să le trec cu bine, am stabilit lansarea într-o zi de 13, numărul meu aducător de noroc. Însă nu doar acest amănunt a contat, nu, era și ajunul *Cupei Mondiale*, al cărei debut fusese programat pe 14 iunie. Nu știam nici cum o să fie, mai ales că unul dintre vorbitori, Cornel Dinu, abia ieșise din spital și nu putea veni, însă acceptase să-mi trimită o înregistrare video. Pe al doilea *mamoș*, Andrei Crăciun, un scriitor talentat și atât, îl cunoscusem în fugă în ziua precedentă, una dintre acele întâlniri inutile. Numai că, în astfel de momente, ai nevoie de ființe generoase și calde, de camarazi, nu de străini cu ifose și cu frustrări. În fine, contasem mult pe referințele venerabilului Radu Cosașu, spiritul tutelar al cronicii sportive de la noi și un om pe care îl iubesc enorm. Al treilea era Marius Mitran, deși, la începutul poveștii, îmi stătuse de-a dreapta...

La eveniment a participat și poetul Nicolae Dan Fruntețată (un mare și fidel microbist, un *iașinist* pe vecie), care mai apoi a scris un text minunat, intitulat *Șprițul de vară*: „Mai știți voi, prietenii mei, ce era șprițul de vară? Când te duceai la grădină ori la terasă, după

caz, cereai o baterie de vin (ăla sec, rece și gratis, cum cerea Fănuș Neagu, gratis, adică oferit de un admirator!), venea ospătarul ca un șef de tun, cu găleata de tablă zincată, puneia sticlele de vin (să fie acolo), gheață și sifonul gros, pe urmă îți dregea în pahar jumate vin, jumate sifon, șpriț lung de povești frumoase și de prietenie garnisită cu glume bune, cu ironii, cu învățături de literatură și de viață. Și cu discuții, uneori pătimașe, despre fotbal, visul nebun al copilăriei noastre de oameni mari. Fănuș rapidistul, Guță Băieșu cu Progresul, de sanchi, așa, să-l oftice pe Fănuș. Lângă ei, procurorul Cornel Dinu, boier sârbo-valah, citit și negru-n cerul gurii când gândea ca un fundaș central de care nu trecea nicio pasăre.

Ce-ți veni, bre, nea Dane, să scrii astăzi povestea asta de vacanță a sufletului și a amintirii? Uite, îmi veni, frații mei, că fusei săptămâna trecută la o lansare deosebită de carte a unui scriitor din câmpia mea sudistă, de loc de la Islaz, de-acolo unde se varsă Oltul în centura argintie a Dunării și se făcu istorie în veacul al nouăsprezecelea. Un prieten bun al meu, pe nume Marian Nazat, a venit cu o carte groasă în două volume, tipărite de Editura RAO, ce se cheamă *Basmul fotbalului*.

Și a prezentat-o (pe un ecran de film, că, deocamdată, o stare de rău nu i-a permis să fie cu noi) Cornel Dinu, marele nebun al marelui oraș. Cartea are vorbele tăvălite în patimă frumoasă și-n mierea unor amintiri care ne întrețin minunea copilăriei.

Atunci mi-am adus aminte iar de scriitorii cei mari din Valahia, bolnavi de fotbal și de alergările prin vorbele-n colțuri ale cartierelor și stadioanelor. Și parcă i-am văzut iar pe Corsarul Roib, Dumitrache, pe Dobrin, Gâscanul de Aur, pe Balaci, haiducul blond de la Bistreț, pe Lucescu cel înțelept, pe Duckadam, pe Hagi, alexandrumachedonul nostru imperial, pe toți câți ni s-au dăruit în timpul vieții noastre.

Dar și pe aceia din lume, pe Iașin, zburătorul rus cu mâinile ca niște cazmale uriașe, pe Maradona, butoiașul atomic, pe Eusébio, pe urmașul lui, Cristianu Ronaldo, pe Messi, dansatorul dintr-un circ selenar, Doamne, ce carte-a inventat prietenul meu cu nume de bei balcanic, înfrățit cu un oltean gazetar, Marius Mitran!

După lansarea acestei cărți am simțit nevoia să beau un șpriț de vară, prelung, să trec pe la Biserica Icoanei din apropierea casei mele, să aprind o lumânare pentru Fănuș, pentru Guță Băieșu, pentru copilăria mea care se îndepărtează tot mai mult.

Câți scriitori adevărați mai iubesc astăzi lumea zăpăcită și mirifică a fotbalului de odinioară? Sigur Marian Nazat, sigur Răzvan Boanchiș, luptătorul japonez căruia nu i-a spus nimeni că războiul s-a terminat și el continuă să se bată.

Poate Radu Paraschivescu, sigur seniorul Radu Cosașu.

Pe toți i-aș invita la un șpriț de vară. În balconul dinspre sud al casei mele de lângă Grădina Icoanei, am o găleată de plastic în care se pot ascunde câteva sticle de Crâmpoșie, câteva sticle de apă milenară, sifon neavând. L-aș chema, dacă-i este mai bine, și pe Cornel Dinu, stoperul-procuror, să modereze el, cu prietenia lui, acest imaginar și fabulos pentru noi șpriț de vară.

Ar fi frumos, dacă n-ar fi târziu, dacă n-ar fi atâta ceață și fum pe lume¹.

Și iată-se împlinit visul copilului de odinioară. Lucian Blaga nu greșește deloc când spune că „o boală învinsă e orice carte”. În definitiv, excesul în iubire seamănă cu o boală, iar noi, microbiștii universali, suntem pacienții acestui *sanatoriu sportiv* negrănățuit și neînzăbrelit.

Basmul fotbalului... s-a isprăvit din aducerile mele aminte, din trăirile de demult, și de aceea am încercat să păstrez *temperatura* de atunci a exaltărilor ori a tristeților ce mă cuprinseseră ca o febră. Acum, cu o vorbă a lui Pierre Augustin de Caron Beaumarchais: „Sunt obosit, trebuie să mă odihnesc, adică trebuie să mă apuc de altceva”. Așa că mă pornesc să recreez *Rusia 2018...*, prevenit de sfatul dat de Rinat Dasasev legendarului nostru Duckadam: „Fă-o, dar cu episoade de pe lângă fotbal! Eu am scris două despre fotbal și n-au avut succes¹.”

Ziua întâi, 14 iunie 2018

Ora 18 la București. Aidoma și la Moscova, orașul despre care Gabriel García Márquez nota în 1957 că e „satul cel mai mare din lume – nu e făcută pe măsura omului. Este epuizantă, copleșitoare, fără copaci. Clădirile sunt aceleași căsuțe din satele Ucrainei, mărite la dimensiuni eroice. Parcă acelorași zidari li s-ar fi dat mai mult spațiu, mai mulți bani și mai mult timp pentru a-și dezvolta neliniștitorul lor simț al ornamentării¹.”

Ei bine, în „satul” acesta urieșesc începe grandiosul spectacol al lumii fotbalistice, cel mai mediatizat carnaval sportiv al contemporaneității. În capitala Rusiei totul a fost pregătit cu meticulozitate, cu precizie nemțească, știindu-se că germanii, „când taie surcele, o fac serios, pe când la noi treburile serioase se fac de parcă am tăia surcele². Ca și pe Dâmbovița... Stadionul *Lujniki* freamătă, în tribune sunt vreo 78 000 de spectatori, gata să vadă show-ul și meciul de deschidere, Rusia – Arabia Saudită³.

¹ Gabriel García Márquez, *Călătorind prin Europa de Est*

² Alexandr Zinoviev, *Homo Sovieticus*

³ Rusia – Arabia Saudită: 5-0 (Gazinski '12, Cerișev '43, '90+1, Dziuiba '71, Golovin '90+5)

Rusia: Akinfeev – Fernandes, Kutepov, Ignașevici, Jirkov – Gazinski, Zobnin – Samedov (Kuziaev '64), Golovin, Dzagoev (Cerișev '24) – Smolov (Dziuiba '70)

Arabia Saudită: Al-Muaiouf – Al-Burayk, Omar Hawsawi, Osama Hawsawi, Al-Shahrani – Al-Dawsari, Otayf (Al-Muwallad '64), Al-Faraj, Al-Jassim, Al-Shehri (Bahbir '74) – Al-Sahlawi (Asiri '84)

¹ Interviu acordat de Helmuth Duckadam *Gazetei Sporturilor* (Justin Gafiuc și Marius Mărgărit)

Mi-ar fi plăcut să fiu la Moscova în ziua dintâi a turneului final, deși mi-am jurat că nu voi călca în veci pe pământul ex-sovieticilor, contaminat și eu de isteria rusofobă. I-am urât ca pe nimeni altcineva încă din copilărie; generației noastre i s-a inoculat sistematic ideea că vecinul de la Răsărit este dușmanul de moarte al României. Culmea, după ce propaganda comunistă ne obligase postbelic să dormim în pat cu tabloul „Tătucului“ Stalin! O recunoaște și academicianul Răzvan Theodorescu: „Rușii, până la Războiul Crimeei și până la Pacea de la Berlin, au fost așteptați de români. Când ne-au luat însă județele Basarabiei, elitele românești au devenit antirusiști. A rămas în fibra românului această opoziție. Cu Rusia însă trebuie să ai relații reci, dar corecte. A spus-o Nicolae Titulescu. Carol al II-lea a repetat-o“¹. Iar un personaj tolstoian a aruncat posterității un fel de blestem regional: „Cu țarul e mai bine să trăiești în pace decât în război. Moscova e cea mai bogată țară din lume“².

Chiar îmi doream să fiu în țara asta imensă, „copleșitoare și epuizantă“, cu 11 fusuri orare, „cu cele 105 idiomuri ale sale, cu cei 200 000 000 de locuitori și nenumăratele naționalități, dintre care una locuiește într-un singur sat, iar douăzeci, în mica regiune Daghestan“³. Așa era odată Uniunea Sovietică, însă nici Rusia nu-i mai prejos, cu cele aproape 150 milioane de suflete. Și când te gândești că pe vremea lui Petru cel Mare „populația era de numai douăsprezece milioane. Apoi populația a început să crească. De ce? Mulțumită iobăgiei. Ființele umane au căpătat valoare materială și de prestigiu pentru proprietari, care au început să crească oameni. Acum însă la ce să-i mai creștem? Acum a venit timpul să mai reducem șeptelul“⁴. „Creșterea de oameni“... „reducerea șeptelului“... Să ne amuzăm, să ne îngrijorăm?

Ce s-o întâmpla acum acolo? mă tot întrebam, iscodit de curiozitate. Firească și fremătătoare. Cândva, prin 1957, același scriitor

¹ Interviu acordat lui Florian Saiu (*Evenimentul zilei*)

² Alexei Nikolaevici Tolstoi, *Petru I*

³ Gabriel García Márquez, *Călătorind prin Europa de Est*

⁴ Alexandr Zinoviev, *Homo Sovieticus*

columbian își nota în jurnal: „M-am gândit că e nevoie de cel puțin douăzeci de milioane de oameni pentru a umple Moscova. Interpretul mi-a confirmat cu modestie că are doar cinci milioane și că problema lor cea mai gravă este penuria de locuințe“¹. Nu există străzi modeste. Există un singur sistem de bulevarde care converg spre centrul geografic, politic și sentimental al orașului: Piața Roșie“². De atunci au trecut șase decenii, iar urbea s-a modernizat, și-a înnoit straietele și astfel gătită s-a pregătit să-și primească oaspeții. Timpul n-a stat pe loc în partea asta de lume a contrastelor tulburătoare. Și, se știe, „rusul are slăbiciune pentru tot ce e sărbătoresc: dacă chefuliește, apoi o face din plin, până-și pierde căciula, iar dacă se bate, apoi se bate cu turbare, fără să se mai uite în jurul lui“³.

Mă contrariase ziua aleasă pentru inaugurare – joi... În mijlocul săptămânii și la o oră deloc potrivită: 18. Cam proletară opțiunea organizatorilor, semn al dăinuirii vechilor reflexe exersate decenii de-a rândul în Piața Roșie. Oricum, calculul mărquezian fusese exact, căci urbea de pe malurile Nevei ajunsese la aproape cincisprezece milioane de locuitori.

Fără nerăbdarea de altădată, mi-am lăsat baltă toate socotelile, am suspendat întâlnirile deja fixate și țuști acasă! Nu se cădea să lipesc de la paranghelia industriei fotbalistice și, o clipă, am avut senzația că sunt un fel de Cenușăreasă. Eu și ceilalți aidoma mie. A doua zi aveam să revenim mofluzi și neconsolați la calvarul cotidian, încă rumegând o imagine, o tresărire de peste noaptea strălucitoare și aurită, ieșită din comun...

Și m-am afundat în visul copilăros al chibițului universal, atent să nu-mi scape nimic. Când a început festivitatea de deschidere, cu

¹ În cartea sud-americanului apare un dialog mai mult decât amuzant cu privire la problema locativă: „– La Moscova, cineva poate avea cinci apartamente?

– Firește, mi-au răspuns. Dar cum naiba poate un om să trăiască în cinci apartamente în același timp?“

² Gabriel García Márquez, *Călătorind prin Europa de Est*

³ Alexei Nikolaevici Tolstoi, *Calvarul. Dimineața mohorâtă*

miile de figuranți risipiți pe gazonul acoperit, iarăși m-am dus cu gândul la „Gabo”, care remarcase și el „acest simț al colosului, al organizării maselor”, ce „pare a fi un aspect important al psihologiei sovietice”, dar, „până la urmă, ajungi să te obișnuiești cu captivitatea”². Captivitatea în dimensiuni colosale, superbă imagine! Doar e cea mai mare țară de pe glob, îmi place să repet. Iar „portretele de mărime eroică nu sunt o invenție a lui Stalin. Este ceva care vine de foarte departe în psihologia rușilor: instinctul volumului și al cantității”³. Alunecasem din nou în metafizica extrafotbalistică în loc să aflu cine este „Vasili Lujniki”, al cărui nume era acum pe buzele tuturor pământenilor amorezați și neamorezați de „sportul-rege”.

Am tot căutat, mi-am sunat și prietenii, însă nimeni nu m-a lămurit. Vasili Lujniki?! Și te dădeai mare cunoscător al jocului cu mingea rotundă împodobită cu picățele negre! Halal microbist! bombănesc ciufut. Cu un ochi la ceas și cu altul la micul ecran, așteptam să se termine bățaiala multicoloră și zgomotoasă, sătul de atâtea distracții la comandă. Fără să rupă gura târgului, spectacolul de deschidere a fost unul obișnuit pentru astfel de evenimente. Există o rutină a festivităților de acest gen, fie că este vorba despre olimpiade, campionate europene ori mondiale. În tribune s-au strâns vreo 80 000 de spectatori, veniți să-i asculte pe Robbie Williams și pe Aida Garifullina, o soprană frumoasă, talentată și senzuală. Imnul oficial al *Cupei* s-a numit „Live it up” și brusc mi-am amintit că „există un mit al inimii care pune frână vieții sovieticilor”⁴. Și dacă García Márquez s-a înșelat? Cum să-și pună pravoslavnicii frână simțirii tocmai în zilele acestea, când trebuie să arate străinătății un alt chip al Rusiei? Mai ales că ei „sunt din firea lor dansatori și mimi, au bună dispoziție, forță de regenerare, sunt

¹ Porecla scriitorului columbian

² Gabriel García Márquez, *Călătorind prin Europa de Est*

³ Ibidem

⁴ Ibidem

fermecați repede de beția dionisiacă și se unesc ușor cu celelalte suflete, ajung una cu ele”¹.

În pestrițeala ludică din ovalul de beton i-am zărit și pe Iker Casillas, scoțând din cutie statueta de aur pentru care aveau să se bată cele 32 de selecționate, dar și pe grăsuțul Ronaldo, care a adus mingea oficială², Telstar 18, o reinterpretare a versiunii Adidas lansată la *Mexico '70*. Numele original provine din transformarea acesteia în „star de televiziune. Este prima minge decorată cu pentagoane negre, care a schimbat designul din fotbal pentru totdeauna, modelul fiind conceput pentru a se evidenția pe ecranele alb-negru ale televizoarelor”. Mascota se numește *Zabivaka* („cel care marchează”, în limba rusă), „un nume foarte potrivit pentru un lup care radiază distracție, farmec și încredere”, conform aceuiași site al FIFA. Oricum, o găselniță nostimă, într-o vreme în care parcă totul este luat în bășcălie, în derădere. Poate și de aceea Papa Francisc a simțit nevoia să ne trezească la realitate cu niște vorbe imposibil de ignorat: „Industria de divertisment este înfloritoare și publicitatea portretizează lumea ideală ca pe un mare parc de distracții”. Mă îndoiesc însă că îl va asculta cineva în vacarmul consumerismului și globalismului, îndeosebi după ce Pontiful de la Vatican mărturisise că Papa Ioan Paul al II-lea „era un sfânt, eu sunt un diavol”. Omenirea se dă în vânt după zaiafeturi și reclame publicitare tembele, cu girafe din ugerul cărora curg bomboane colorate, cu puștoaice isterico-vulgare și aproape dezbrăcate care răcnesc: „Gălăgie, tigrii mei!” și câte și mai câte cretinisme dintr-astea. Și cum să nu te simți ca „viermele în hrean” între atâția idioți cu atitudine?

¹ Nikos Kazantzakis, *Jurnal de călătorie, Rusia*

² La întâlnirea de la Helsinki, după terminarea turneului final, Vladimir Putin l-a oferit omologului său american, Donald Trump, mingea oficială a *Mundialului* din Rusia și cei care nu și-au pierdut încă simțul umorului au glumit că aceasta ar conține un microcip destinat interceptării informațiilor purtate de pe telefoanele mobile din apropiere. Așa că „mă grăbesc să râd de toate, de teamă să nu fiu obligat să plâng...” (*Bărbierul din Sevilla*)